

Рецензія

доктора економічних наук, професора,

Кудріної Ольги Юрїївни

на дисертацію Бодні Івана Олександровича

«Організаційно-економічний механізм інноваційної трансформації регіону для підвищення конкурентоспроможності», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка

Дослідження є актуальним через численні виклики, які постають перед регіонами в умовах глобалізації та швидких змін на ринку. Сучасні економіки стикаються з необхідністю адаптації до нових технологічних умов, змін в споживчих перевагах та жорсткої конкуренції. Інноваційна трансформація регіону може стати важливим фактором для забезпечення економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Крім того, ця трансформація впливає на соціальний розвиток, покращуючи якість життя, створюючи нові робочі місця та підвищуючи рівень інфраструктури. В умовах нестабільності, регіони, які активно впроваджують інноваційні підходи, можуть бути більш стійкими до змін. Це також відповідає державній політиці, яка акцентує увагу на розвитку інновацій як ключового елемента економічного відновлення.

Для України, зокрема, дослідження організаційно-економічних механізмів інноваційної трансформації є надзвичайно важливим. Це допоможе країні подолати наслідки кризових явищ, забезпечити модернізацію регіональних економік і сприяти сталому розвитку. Таким чином, тема має значну теоретичну та практичну цінність у контексті сучасних соціально-економічних умов.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка «Інноваційні стратегії

управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (номер державної реєстрації №0121U109191, 2021-2025 рр.). Внеском автора є розроблена послідовність оцінювання та ранжування наукових компетенцій організацій регіону.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Детальний аналіз дисертаційної роботи показав, що дослідження розглянутої проблеми є комплексним, структурованим та всебічним.

У дослідженні автор удосконалив поняття «інноваційна сприйнятливість регіону», яке отримало нові елементи завдяки посиленню взаємозв'язку між підсистемними елементами інноваційного процесу та його фінансового забезпечення. Така інтеграція сприяє збільшенню виробництва і споживання інноваційних товарів і послуг, що, в свою чергу, формує конкурентні переваги національної економіки. Підхід є важливим кроком у напрямку підвищення ефективності регіональної інноваційної політики, оскільки акцентується на тісній взаємодії між елементами системи.

Автор також уточнює роль економічних інститутів, які стимулюють інноваційний розвиток регіону через сприйнятливість реального сектору до інновацій та поглиблення регіональної глобалізації. Це дозволяє конкретизувати спрямованість дії інститутів розвитку та їхній внесок у економічну систему регіону. Такий підхід сприяє більш ефективному управлінню інноваційними процесами та забезпечує оптимальні умови для розвитку регіону в умовах глобалізації.

У роботі запропоновано систему управління інноваційним розвитком підприємств регіону, яка базується на нелінійних мережевих моделях та інтеграційних стратегіях. Система поєднує стратегічні та тактичні методи управління з формалізацією вибору інноваційних проектів, враховуючи ресурсний потенціал підприємства та показники економічної стійкості. Інституційні утворення, що входять до системи, інтегрують наукову, інноваційну та навчальну діяльність з прямими і зворотними зв'язками з підприємствами регіону, що сприяє збалансованому розвитку інноваційної

екосистеми.

Крім того, запропоновано економіко-математичні моделі управління інноваційним розвитком підприємств, де критеріями є стійкість і приріст вартості підприємства, а обмеженнями – фінансові, операційні та інвестиційні ризики. Завдяки прогностичній спрямованості моделей розроблено алгоритм вибору превентивних та стабілізаційних заходів, що дозволяє підприємствам забезпечити стійкий розвиток навіть за умов підвищених ризиків, що є важливим інструментом для ефективного управління в умовах невизначеності.

Нові факти, одержані здобувачем. У представлений роботі вперше розроблено послідовну методичку оцінювання та ранжування наукових компетенцій організацій регіону, що базується на анкетуванні наукових шкіл. Такий підхід дозволяє виявити проривні наукові напрями, передові дослідження та розробки, які присутні в організаціях регіону, а також їхній вплив на конкурентоспроможність регіону. Це вагомий внесок у розвиток методик оцінювання наукового потенціалу, оскільки дозволяє більш системно визначати рівень наукових компетенцій та їхній вплив на інноваційний розвиток.

Автором також удосконалено класифікацію факторів, що впливають на інноваційну сприйнятливість регіону. Нова класифікація виділяє три рівні економічних систем: індивід, організація, регіон, що дозволяє детальніше оцінити інноваційні процеси на кожному з рівнів. Такий підхід допоможе краще розуміти, як на кожному рівні відбувається формування інноваційного потенціалу та як він сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону в цілому.

Дослідження пропонує кількісний підхід до оцінки ефективності бюджетних видатків регіону в інноваційній сфері. Ця методика дозволяє встановлювати цільові показники для короткострокового періоду, які визначають рівень конкурентоспроможності регіону в порівнянні з іншими країнами або регіонами з аналогічним рівнем інноваційного розвитку. Такий підхід є цінним для регіонального управління, оскільки сприяє формуванню

обґрунтованих бюджетних стратегій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. На основі аналізу тексту дисертаційної роботи можна зробити висновок про обґрунтованість її наукових положень і висновків. Застосовані методи наукового пошуку є цілком релевантними, а саме: таксономічний, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, просторовий, статистичні, графічний і картографічний, рейтингування, матричний метод.

Значущим аспектом є представлення результатів дисертаційного дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Цілі сталого розвитку: проблеми та можливості досягнення в Україні і світі» (м. Київ, 2022 р.), «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» (м. Київ, 2023 р.), «Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи» (м. Київ, 2023 р.), «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 2023 р.), «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем» (м. Кропивницький, 2023 р.).

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисертаційна робота містить раніше незахищені положення, а обґрунтовані результати сприяють розв'язанню актуальної проблеми. Практична цінність отриманих результатів дослідження полягає в можливості використання представлених положень, висновків і рекомендацій для підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом створення організаційно-економічного механізму його інноваційної трансформації.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дослідження демонструє високу ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, які заслуговують на позитивну оцінку. Достовірність і новизна цих результатів підтверджуються конкретними даними та висновками, представленими в роботі. У вступі дисертації чітко сформульовано науковий апарат, що

використовується в дослідженні, а також мета і завдання, які гармонійно узгоджуються зі структурою та основними висновками роботи. Загальні висновки, які зроблені на завершальному етапі дослідження, є вмотивованими та обґрунтованими. Вони ґрунтуються на результатах, викладених у трьох розділах дисертації, що демонструє логічний і послідовний підхід до аналізу теми. Ці висновки розкривають суть проведеного дослідження і чітко відповідають завданням, окресленим у вступі, що свідчить про успішне досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи. Крім того, додатки до дисертації значно збагачують основний зміст, надаючи додаткові дані та матеріали, які підтверджують основні положення дослідження. Вони допомагають глибше зрозуміти результати роботи та їх практичне застосування, що підвищує загальну цінність дисертації. Таким чином, результати дослідження можуть бути використані для подальшого розвитку теоретичних і практичних аспектів управління інноваційним розвитком.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за доцільне висловити в дискусійному плані деякі зауваження та побажання:

1. Недоліком представленої система економічних інститутів, які впливають на інноваційний розвиток і формування конкурентоспроможної національної господарської системи є те, що в ній не враховано важливу роль суспільства і громади в інноваційному розвитку та формуванні конкурентоспроможної національної господарської системи. Суспільство і громади відіграють ключову роль у формуванні запитів на інновації. Громадські потреби і очікування можуть визначати пріоритети інноваційного розвитку. Залучення громади в процес прийняття рішень може сприяти більшій соціальній відповідальності інноваційних проєктів. Суспільство може виступати як партнер для бізнесу, забезпечуючи доступ до місцевих ресурсів, знань і підтримки. Інноваційні підприємства можуть виграти від співпраці з громадами, які мають унікальні знання про місцеві потреби та проблеми. Громади часто стикаються з конкретними соціальними, економічними та

екологічними викликами. Інноваційні рішення, розроблені з урахуванням цих викликів, можуть суттєво підвищити якість життя в регіонах. Врахування громади в інноваційній системі сприяє створенню більш стійкого, соціально орієнтованого та ефективного інноваційного середовища, яке буде відповідати реальним потребам суспільства. Для поліпшення схеми варто включити громаду як одного з ключових учасників, що формують інноваційний розвиток.

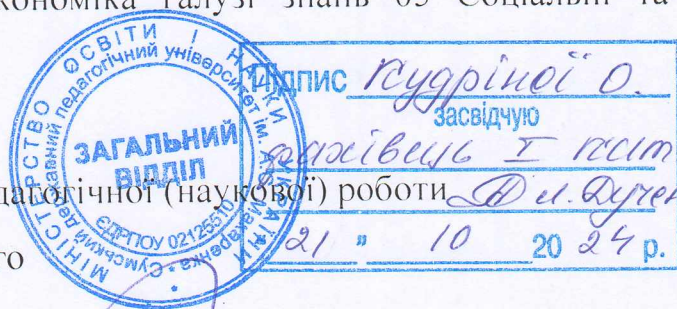
2. Недолік у представленій схемі функцій держави при формуванні конкурентоспроможної національної господарської системи інноваційного типу полягає в недостатньому акцентуванні на соціальних аспектах інноваційного розвитку. Хоча існує ряд важливих функцій, пов'язаних із співпрацею державних, виробничих та науково-освітніх структур, регуляцією та фінансуванням інновацій, недостатньо уваги приділено залученню суспільства, громад та соціальних груп до цього процесу. Відсутні конкретні програми або ініціативи, спрямовані на підтримку стартапів та малих і середніх підприємств (МСП), які можуть стати важливими драйверами інноваційного розвитку. Немає чіткої інформації про те, як держава планує забезпечити прозорість у відносинах з бізнесом. Непрозорість може викликати корупцію та зменшити довіру до державних інститутів. У схемі недостатньо акцентовано уваги на екологічній стійкості інноваційних проєктів. З огляду на глобальні екологічні виклики, важливо включити екологічні вимоги у стратегії інноваційного розвитку. У схемі не прописані чіткі механізми моніторингу та оцінки ефективності впроваджуваних інноваційних політик, що ускладнює корекцію стратегії у разі негативних результатів. Загалом, для формування більш ефективної системи інноваційного розвитку важливо включити широкий спектр аспектів, враховуючи соціальні, економічні, екологічні та міжнародні чинники.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях. Основні результати дослідження опубліковані в 12 наукових працях, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у виданні, що

індексується в наукометричних базах Scopus та Web of Science, 5 публікацій у матеріалах наукових конференцій. Аналіз наукових робіт здобувача, зазначених у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що представлені роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Бодні Івана Олександровича «Організаційно-економічний механізм інноваційної трансформації регіону для підвищення конкурентоспроможності», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову новизну і пройшли достатню апробацію. Зміст роботи повністю відповідає спеціальності 051 Економіка. Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Бодні Івана Олександровича «Організаційно-економічний механізм інноваційної трансформації регіону для підвищення конкурентоспроможності» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Бодня І.О. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент: проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, доктор економічних наук, професор

Кудріної О.

Ольга КУДРІНА